

NRC Handelsblad, 5 juni 1976

HOLLANDS DAGBOEK

door C.A. van Eijk -Osterholt

Corrie van Eijk-Osterholt (53) is de helft van een tweeling; vrijwel haar hele volwassen leven heeft ze voor haar zus Mies moeten vechten. Mies is door oorlogsomstandigheden in een psychiatrische inrichting gekomen en onnodig gehospitaliseerd. In het boek 'Laten ze het maar voelen' beschrijft Corrie haar lijdensweg langs verschillende Nederlandse psychiatrische ziekenhuizen. Mevrouw Van Eijk is voorzitter van de eerste familiaalraad in een psychiatrische inrichting (Oudburg in Loosduinen). Zij is een fulltime actieste voor de belangen van psychiatrische patiënten en heeft verschillende ten onrechte opgesloten menen 'eruit' weten te krijgen.

Dinsdag, 25 mei 1976

Voor het eerst in mijn leven heb ik vandaag deelgenomen aan een demonstratie. Een wonderlijke ervaring voor iemand van mijn leeftijd, die bovendien is groot gebracht met een diep respect voor elke vorm van gezag. Op weg in de tram naar het Malieveld in Den Haag, moet lijn 9 waarin een mededemonstrante en ik ons bevinden, plotseling stoppen omdat er een demonstratiestoet in aantocht is. Verschrikt kijken we naar ons programma. Zijn we dan te laat? De stoet zou om 3 uur vertrekken en het is nu pas 2 uur. In de verte nadert de optocht met rode spandoeken en vele fleurige vlaggen.

Achter me staat een heer zoals je alleen in Den Haag kunt aantreffen: keurig! „Weet u misschien waar die demonstratie tegen is" vraag ik hem ongerust. Wrevelig schudt hij zijn hoofd en kijkt naar buiten. „Te gek om los te lopen", mompelt hij en kijkt geërgerd op zijn horloge. „Wij gaan demonstreren omdat het te gek is om vast te zitten" zeg ik. Hij lacht wat. „Dat lijkt me een goed idee; we zitten hier minstens tien minuten vast!" Neen, zo bedoel ik het niet.

„Sommige mensen zitten al jaren vast" probeer ik te verduidelijken, maar inmiddels trekt de groep demonstranten die nu bij de tram zijn aangekomen ieders aandacht door hun spreekkoren, hun tromgeroffel en hun bonte kledij. Gretig lees ik wat er op de spandoeken staat geschreven, nog altijd bang dat er iets fout is met ons tijdschema. „GLTWEE moet

blijven." lees ik en haal opgelucht adem. Wat GLTWEE is weet ik niet en nog minder waarom het moet blijven. Maar in ieder geval horen wij daar niet bij, want waar wij tegen willen demonstreren moet niet blijven maar juist wèg.

Even later zijn we op het Malieveld waar honderden deelnemers gereed staan, overgekomen uit alle delen van het land. Om precies 3 uur komt de politie om ons te escorteren. 'TE GEK OM VAST TE ZITTEN' is het motto waaronder deze stoet van psychiatrische patiënten, ex-patiënten en sympathisanten naar het Binnenhof trekt om aan een vertegenwoordiger van de Tweede Kamer 7500 handtekeningen aan te bieden.

'TE GEK OM VAST TE ZITTEN' is het motto geweest waaronder een week lang in het hele land acties zijn gevoerd door vele groepen tegen de verouderde maar nog van kracht zijnde Krankzinnigenwet van 1884, tegen het ontwerp van Wet Bijzondere Opnemings in Psychiatrische Ziekenhuizen die de oude wet zal moeten vervangen maar zóveel tekortkomingen vertoont dat hij volstrekt onaanvaardbaar is, tegen de schending van de rechten van de mens als patiënt binnen de inrichting, en tegen de discriminatie door de samenleving, van de mens die ooit in een inrichting opgenomen is geweest.

'TE GEK OM VAST TE ZITTEN' is een waardige stoet. Niemand zegt of roept iets. We rammelen met sleutels: symbool van de macht waaronder velen gebukt gingen en nog gaan, want waar geldt het 'homo homini lupus' meer dan in een gesloten systeem als de psychiatrische inrichting? Op het Binnenhof aangekomen worden de handtekeningen overhandigd en dan gaan we naar het Perscentrum 'Nieuwspoort'. De tijd van spreken is nu aangebroken. Ook enkele Kamerleden komen even luisteren. Hun belangstelling voor deze minderheidsgroep in onze samenleving is nooit erg groot geweest omdat ze geen steun, geen geld, geen eer en geen zetels oplevert. De getuigenissen, die door patiënten en ex-patiënten worden afgelegd, zijn zeer bewogen en zouden integraal in alle kranten op de voorpagina's moeten worden afgedrukt. Geen kabinet zal er door wankelen, maar misschien zal er iets wankelen in ons vooroordeel tegen de mens in psychische nood.

Woensdag, 26 mei 1976

Dat vooroordeel zit er diep in. Als ik mijn huishoudelijke werk heb gedaan, ga ik loten verkopen voor de bouw van een ontmoetingscentrum in één van onze verouderde, armzalige inrichtingen. Dat is het initiatief van een aan die inrichting verbonden fysiotherapeut. „Waarvoor?" vraagt een mevrouw me wat geïrriteerd, hoewel ik het doel van mijn komst toch duidelijk heb uiteengezet. Ik herhaal. „O neen hoor!" zegt ze resoluut, „laat ze die lui maar opsluiten. Lastpakken zijn het en nog gevaarlijk ook", en ze slaat met een smak de deur van haar huis en haar hart dicht. „Voer voor psychiaters!" denk ik en ga naar 'de volgende deur.

Ik vefkoop die morgen 45 loten. 's Avonds gaan mijn man en ik naar de moeder van mijn man die in een bejaardenflat in Amsterdam woont. We praten over de dingen die haar bezighouden: het wel en wee van familieleden, de toestand in de wereld die haar soms beangstigt, haar gezondheid die te wensen overlaat en de vakantie bij haar zus.

Donderdag, 27 mei 1976 Hemelvaartsdag.

Het is koud en het regent. Mijn man zet een plaat op: de le symfonie van Brahms met het ontroerende Andante Sostenuto. Na de koffie gaan we beiden aan het werk. „De strijd met de chaos", noemt mijn man dat en hij begint aan een boekrecensie. Ik bereid een lezing voor die

ik volgende week moet houden. We hebben niet lang rust. De telefoon, soms een zegen en soms een vloek, rinkelt herhaaldelijk. Voor mijn man gaat het over een bespreking die morgen plaatsvindt. Voor mij zijn het merendeels verzoeken om hulp, o.a. van een vrouw van wie de echtgenoot zeer depressief is. Ik besluit een bevriende psychiater te raadplegen. Hij is een man wiens naam met lof vermeld verdient te worden om de wijze waarop hij zijn patiënten behandelt en bejegt en moet werken onder de meest moeilijke omstandigheden in een totaal verouderde, desolate inrichting. Hij neemt contact op met de vrouw en geeft haar belangeloos goede raad.

Een man uit Arnhem verwijs ik met zijn klachten naar de Inspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid. 's Avonds komt een bevriend echtpaar uit Amsterdam bij ons eten. Het gesprek gaat eerst over de perikelen die de Wet Universitaire Bestuurshervorming heeft veroorzaakt en waar men in Amsterdam kennelijk meer moeite mee heeft dan in Rotterdam. Daarna belanden we op het terrein van de psychiatrie. Onze vriendin heeft een drukke advocatenpraktijk en heeft haar sporen verdiend in haar vak. Al verscheidene malen heeft ze de rechten van de psychiatrische patiënt briljant en met succes verdedigd. In haar betogen die ze altijd met pathos, geestigheid en sarcasme lardeert, grijpt ze meesterlijk terug naar en trekt parallellen met de Griekse en Romeinse beschaving. Voor we het weten is het middernacht. Ze gaan met 25 loten naar huis.

Vrijdag, 28 mei 1976

Mijn man gaat al vroeg van huis. De telefoon staat niet stil. De man, die gisteren zo depressief was, maakt het iets beter. Met veel liefde en wijsheid tracht zijn vrouw hem terug te voeren naar de wereld die we het predikaat 'normaal' verlenen. Ik ga nog een uur loten verkopen in onze flat. De reacties zijn hartverwarmend: ik verkoop er 208.

's Middags ga ik naar Utrecht voor de 11e bijeenkomst van de Werkgroep Rechtspositie Patiënten in Psychiatrische Ziekenhuizen. Het wordt een moeizame discussie over de vraag of een apart medisch systeem van vrijheidsbeneming in Nederland wel of niet gehandhaafd moet blijven. Ieder van ons put bij zijn oordeelsvorming uit eigen kennis, kunde, ervaringen, wijsheid en ook verbittering. We komen er die middag (nog) niet uit.

Zaterdag, 29 mei 1976

Bij de post zit een smoezelige enveloppe. Er staat geen afzender op. Het is een brief van een patiënte van de inrichting te X. Ze schrijft dat ze al 4 maanden de nacht in een isoleercel moet doorbrengen en vraagt me dringend om hulp. Ik ga nog wat loten verkopen, maar het lukt niet erg. 'Humanitas' en het Rode Kruis blijken me voor geweest te zijn. Als ik moe thuis kom koop mijn lieve levensgezel als troost een groot aantal loten van me.

's Middags halen we mijn tweelingzus. Op de grote zaal, waar ze overdag verblijft, zit een aantal dames te slapen. Eén mevrouw heeft veel bezoek: ze is jarig. „Ik heb vanmorgen 'Lang zal ze leven' voor haar gespeeld op de piano", zegt mijn zus „en toen heeft ze gehuild, zó fijn vond ze dat." Zou ze misschien om dat lange leven hier gehuild hebben? vraag ik me af.

's Avonds gaan we naar een Beethovenconcert in de Doelen. Op het programma staan haar favoriete symfonie, de Pastorale, en het 5e pianoconcert. Ze geniet er intens van en luistert heel geconcentreerd. Wat zou er uit haar hebben kunnen groeien als ze haar gaven had kunnen ontplooiën? Als ze naar bed gaat komen haar angsten weer boven. Ze vraagt om extra

slaaptabletten, of we het licht aan willen laten en de deuren open. Ze is na bijna 30 jaar in inrichtingen te hebben doorgebracht volledig gehospitaliseerd en dat proces is onomkeerbaar.

Zondag, 30 mei 1976

We ontbijten laat, leggen een familiebezoek af, ontvangen bezoek en draaien platen voor mijn zus. 's Avonds brengen we haar terug en dat doet nog altijd pijn.

Maandag, 31 mei 1976

Mijn man bindt de strijd met de chaos weer aan. Om 10 uur komt een lid van de Rotterdamse Werkgroep Psychiatrie verslag uitbrengen over de bijeenkomsten van de afgelopen maand. We worden herhaaldelijk gestoord door telefoontjes. Eén ervan is afkomstig van 'een echtpaar dat in huwelijksrelatie is vastgelopen. De vrouw is emotioneel de zwakste schakel in de keten en daardoor is zij het die in een inrichting is beland. Ze is nu voor kort verlof thuis maar ze redt het niet. Ze moet overmorgen terug zijn in de inrichting. Enerzijds zegt ze er geen bezwaar tegen te hebben omdat ze thuis geen uitkomst ziet. Anderzijds wil ze niet terug omdat ze het leven er een hel vindt. „Het is een grote zaal", huilt ze, „in een hoek ligt nu een vrouw te sterven, anderen lopen heen en weer, er wordt geschreeuwd en gevochten' en ik ben niet gek, geloof u me, ik ben niet gek, alleen maar zo moe..."

Ik vraag haar of ze met een krankzinnigenverklaring is opgenomen, maar dat weet ze niet. Informatie krijgt een psychiatrische patiënt en zijn familie niet, zelfs over een zo belangrijke beslissing waardoor hij handelingsonbekwaam wordt. Ik zeg haar dat ze niet terug hoeft als er geen machtiging is afgegeven, maar ze gelooft me niet. Ik bel een vrouwelijke psychiater van de GG en GD die contact met hen opneemt en ook geen andere mogelijkheid ziet voor de vrouw dan terug te keren naar de Hades van onze maatschappij.

Het is een verschrikkelijk advies maar er is geen alternatief want in Rotterdam, de stad die na de oorlog zo snel uit haar as herrees, die trots is op haar machtige havens en grote gebouwen, die miljoenen uitgeeft voor de metro, die 13 voor het merendeel goed geoutilleerde ziekenhuizen heeft voor mensen met somatische klachten, in die bruisende stad is geen plaats voor mensen met psychische klachten. Een Crisis Interventie Centrum kent men er niet waar mensen, zoals deze ontredderde vrouw, op verhaal kunnen komen en kunnen worden begeleid. Het enige wat Rotterdam hun te bieden heeft is een bouwvallig en verouderd psychiatrisch ziekenhuis, ver weg uit ons gezichtsveld. Daar gaan onze ontredderden heen zoals men in de middeleeuwen mensen met een besmettelijke ziekte buiten de stadsmuren hield. In Poortugaal ligt Rotterdams 'cuckoo's nest', onze 'tranquillized society'.

Ik ga maar weer loten verkopen ...